

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра практики англійської мови і методики її навчання

«До захисту допускаю»

Завідувач кафедри практики англійської мови

і методики її навчання

кандидат філологічних наук, доцент

_____ Віра СЛІПЕЦЬКА

«_____» _____ 2025 р.

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІФУ У ТВОРЧОСТІ
В.Б. ЇТСА: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Спеціальність : 014 Середня освіта (Англійська мова та зарубіжна література)

Освітня програма : Середня освіта (Мова і література (англійська))

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації – Магістр середньої освіти. Вчитель англійської мови та зарубіжної літератури

Автор роботи : **Жеребук Юрій-Діонізій Ростиславович**

підпис

Науковий керівник : кандидат філологічних наук, доцент

Сирко Ірина Мирославівна

підпис

Дрогобич, 2025

**Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка**

Зав. кафедри _____

(підпис)

(дата)

**Завдання
на підготовку магістерської роботи**

Тема: *Особливості функціонування міфу у творчості В.Б. Їтса: методичний аспект дослідження*

1. Керівник: *Сирко Ірина Мирославівна, канд. філол. наук, доцент*

2. Студент: *Жеребух Юрій-Діонізій Ростиславович*

3. Перелік питань, що підлягають висвітленню у кваліфікаційній роботі:

- концептуальне значення міфу в ірландській літературі рубежу XIX-XX століття;
- міфологізм як світогляд і художній засіб у творчості В. Б. Їтса;
- особливості функціонування міфу у драмі «Воскресіння»;
- міфопоетичні особливості драми «Дейдре»;
- міфологічні алюзії у драмах «Графиня Кетлін» та «Земля потаємних бажань»;
- вивчення художніх творів з міфологічними елементами у закладах середньої освіти: теоретичні засади, система компетентностей (на прикладі творчості В.Б. Їтса).

4. Список рекомендованої літератури:

- Мокровольська І. Міфологічна драматургія Їтса // Вільям Батлер Їтс. *Вибрані твори*. – Київ, 2004. – С. 569-585.
- Павличко С. Вільям Батлер Їтс // *Зарубіжна література: Дослідження та критичні статті*. – Київ, 2001. – С. 411-428.
- Сенчук І. *Особливості функціонування міфу в творчості В.Б. Їтса* // *Іноземна філологія*. – Львів, 2014. – Вип. 127, Ч.2. – С. 249-257.
- Rosenthal M. *Running to Paradise: Yeats's Poetic Art*. – Oxford, 2004. – 362 p.
- Ross D. *Critical Companion to William Butler Yeats: A Literary Reference to His Life and Work*. – NY, 2009. – 652 p.
- Unterecker J. *A Reader's Guide to William Butler Yeats*. – Syracuse, 2006. – 310 p.
- Yeats W.B. *Selected Plays [Ed. by A. Cave]*. – London, 1997. – 389 p.

5. Етапи підготовки роботи

№ з/п	Назва етапу	Термін виконання	Термін звіту
1.	Ознайомлення з темою дослідження. Збір матеріалу з обраної проблеми. Аналіз наукової літератури.		
2.	Робота над I і II розділами магістерського дослідження.		
3.	Робота над III і IV розділами магістерського дослідження.		
4.	Робота над висновками магістерського дослідження.		
5.	Оформлення списку літератури.		
6.	Технічне оформлення роботи.		
7.	Попередній захист магістерського дослідження.		

6. Дата видачі завдання _____

7. Термін подачі роботи керівнику _____

8. З вимогами до виконання кваліфікаційної роботи і завданням ознайомлена _____

(підпис студента)

Керівник _____

(підпис керівника)

прізвище, ім'я

АНОТАЦІЯ

Робота присвячена розгляду особливостей функціонування міфу у творчості ірландського письменника В.Б. Їтса. Проаналізовано творчість Їтса в контексті реактуалізації міфу в ірландській літературі XIX-XX століття (вивчено концептуальне значення міфу в ірландській літературі зазначеного періоду; простежено міфологізм як світогляд і художній засіб у творчості автора). Окреслено особливості функціонування міфу у драмі «Воскресіння». Акцентовано на міфопоетичних особливостях драми «Дейдре». Проаналізовано міфологічні алюзії у драмах «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань». Зосереджено увагу на вивченні художніх творів з міфологічними елементами у закладах середньої освіти (на прикладі творчості В.Б. Їтса).

Ключові слова: В.Б. Їтс, ірландська література XIX-XX століття, міф, міфологізм, міфопоетика, міфологічні алюзії, реактуалізація міфу.

SUMMARY

The work deals with the peculiarities of myth functioning in the works of the Irish writer W.B. Yeats. The author's works have been analyzed in the context of myth reactualization in the Irish literature of the 19th-20th centuries (the conceptual meaning of myth in the Irish literature of this period has been studied; mythology as a worldview and artistic means in the author's creative activity has been traced). The features of myth functioning in the drama «Resurrection» have been outlined. The emphasis has been placed on the mythopoetic features of the drama «Deirdre». Mythological allusions in dramas «Countess Cathleen» and «The Land of Heart's Desire» have been pointed out. Special attention has been paid to the study of works with mythological elements in secondary schools (based on W.B. Yeats' dramas).

Keywords: W.B. Yeats, Irish literature of the 19th-20th centuries, myth, mythology, mythopoetics, mythological allusions, myth reactualization.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ I. ТВОРЧІСТЬ В.Б. ЇТСА В КОНТЕКСТІ РЕАКТУАЛІЗАЦІЇ МІФУ В ІРЛАНДСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ ХІХ-ХХ СТОЛІТТЯ.....	11
1.1. Концептуальне значення міфу в ірландській літературі рубежу ХІХ-ХХ століття.....	11
1.2. Міфологізм як світогляд і художній засіб у творчості В.Б. Їтса.....	13
РОЗДІЛ II. ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІФУ У ДРАМАХ «ВОСКРЕСІННЯ», «ДЕЙДРЕ».....	17
2.1. Звернення Їтса до міфу у п'єсі «Воскресіння».....	17
2.2. Міфопоетичні особливості драми «Дейдрє».....	21
РОЗДІЛ III. МІФОЛОГІЧНІ АЛЮЗІЇ У ДРАМАХ «ГРАФИНЯ КЕТЛІН», «ЗЕМЛЯ ПОТАЄМНИХ БАЖАНЬ».....	26
3.1. Роль міфу у структурі драми «Графиня Кетлін».....	26
3.2. Міф як елемент поетики «Землі потаємних бажань».....	29
РОЗДІЛ IV. ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З МІФОЛОГІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, СИСТЕМА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....	34
4.1. Специфіка міфопоетичного аналізу художнього твору.....	34
4.2. Міфопоетичний аналіз художнього твору в контексті шкільного уроку з зарубіжної літератури (на матеріалі драм В.Б. Їтса).....	37
ВИСНОВКИ.....	42
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	46

ВСТУП

Стан літератури кінця XIX – початку XX століття учені одноголосно вважають кризовим. З одного боку цю кризу спричиняли значні наукові відкриття, помітний цивілізаційний поступ, а з іншого – сумніви та зневіра людей у раціональності світобудови. Література зазначеного періоду зазнала відчутних змін, у ній з'явилися принципово нові тенденції, набули популярності нові напрями, течії та мотиви. Поети і письменники ставили перед собою завдання розкрити неповторність внутрішнього світу людини, вказати на її винятковість. І хоч вони «належали до різних за своєю суттю культурних ареалів, проте демонстрували схожі моделі художнього осмислення глобальних проблем буття» [39, с. 94].

Ірландського митця Вільяма Батлера Їтса слушно вважають найбільш репрезентативною постаттю цієї літературної доби. Його творчі напрацювання були доволі різнобічними, адже творив він водночас і як прозаїк, і як поет, і як драматург. Вагомим є також доробок Їтса у сфері есеїстики та фольклористики. Важливо відзначити, що митець належав до когорти письменників, які дуже послідовно і активно боролися за традиційні духовні цінності ірландського народу, хоча у своїй творчості завжди послуговувався лише англійською мовою.

Літературознавці справедливо вважають Їтса *революціонером культурної сфери*, адже він пропагував повне оновлення традиційного мистецтва, відстоював ідею створення нового національного театру тощо. Проте письменника також часто називали *світоглядним реакціонером*, оскільки він критично відгукувався про матеріально-технічний та науковий прогрес, не схвалював швидкий індустріальний поступ.

Творча діяльність Вільяма Батлера Їтса маркована впливом таких знаних літературних корифеїв, як Т. Мор, А. Поуп, Дж. Свіфт, Т. Кід, В. Шекспір, Е. Спенсер, Г. Ібсен, М. Метерлінк та ін. У його творах помітними є впливи

символічної та романтичної традицій. Саме тому літературний доробок цього автора є надзвичайно цікавим предметом наукових досліджень.

Зауважимо, що зарубіжне літературознавство вже поповнилося низкою ґрунтовних наукових праць, присвячених творчості митця. Йдеться про монографії, статті та науково-популярні розвідки, які всебічно висвітлюють знакові аспекти біографії та творчої діяльності В.Б. Їтса. Більшість із них є вдалими спробами літературно-критичних узагальнень. У цьому контексті варто згадати працю Т. Брауна «Життєпис В.Б. Їтса: Критичний аналіз», що пропонує ґрунтовну біографію та літературно-аналітичний огляд творчості митця з акцентом на містицизмі, містичних практиках і розвитку творчості в контексті ірландської культури. Знаковою є праця Е. Вілсона «Дослідження образної літератури 1870-1930 років», яку слушно вважають класичним дослідженням символізму, включно з окремим розділом про Їтса як ключового символіста. Доречно згадати й дослідження Р. Еллмана під назвою «Їтс: Людина і маска». Це класичний опис життя і творчості літератора, що викриває його багатогранність: від містики до політично культурних аспектів. Суттєвим доповненням до Їтсознавчих студій є й монографія Б. Аркінса «Думки про Їтса», яка аналізує антитези, історичні моделі, релігію і філософію письменника, включаючи аналіз його міфопоетики.

Вивчаючи еволюцію творчої діяльності Їтса, вчені розходяться в думках щодо літературних напрямів та періодів, до яких її доречно зарахувати. До прикладу, такі літературознавці як Н. Фрай та А. Брікс наполягають на приналежності ірландського письменника до символізму. М. Гібсон, А. Тейт та В. Кентоу вважають за доцільне співвіднести його з романтизмом, а С. Сміт та Д. Донох`ю вбачають у творчості зазначеного автора чіткі ознаки модернізму.

Літературознавці також часто звертаються до питання публіцистичної та епістолярної спадщини Їтса (у цьому контексті науково вартісними є праці К. Фланнері та Дж. Сеніора). Проблему новаторських драматургійних технік

у творах письменника детально аналізують Т. Абрамс, К. Рейнолд, Ф. Вілсон та інші вчені.

Велика кількість різнопланових поглядів на мистецьку еволюцію автора, специфічні риси його художнього методу зумовили потребу упорядкування комплексних досліджень його творчості. До найбільш знакових зараховуємо спільну працю авторитетних науковців з Ірландії, Америки та Великої Британії під назвою «В.Б. Їтс: критичні оцінки». Автори доволі ґрунтовно аналізують різні аспекти творчості письменника, дають їм критичну оцінку. Науково вартісними в контексті нашої проблеми є щорічні випуски *Yeats Annual* – літературних журналів, які пропонують поціновувачам Їтсової спадщини пізнавальні факти з життя та творчості автора. На увагу заслуговує і спільне дослідження англійських, американських та ірландських науковців під назвою «Кембріджський путівник, присвячений В.Б. Їтсу». Згадане видання окреслює творчість письменника комплексно, враховуючи при цьому сучасні гендерні та постколоніальні теорії. Очевидно, що згадані праці є далеко не повним переліком досліджень творчої діяльності автора у зарубіжному науковому світі, проте вони дають читачам уявлення про вагомість внеску Їтса у національну та світову літературу.

Щодо вітчизняного літературознавства, то воно не є достатньо багатим на Їтсознавчі студії. Попри практичну відсутність монографій та розлогих досліджень авторитетних українських учених, присвячених цьому автору, слід звернути увагу на кілька напрямів, де фрагментарно розглядається його творчість. Так, наприклад, в одному з видань Їтсових творів є обширна передмова С. Павличко «Вільям Батлер Їтс». У цьому ж виданні є також післямова І. Мокровольської, присвячена творчому генію письменника. Обидві статті акцентують на ідейній спрямованості творів митця, розглядають їхню художньо-образну систему, емоційний фон тощо. Вартим уваги є ґрунтовний аналіз Їтсового символізму, представлений у працях українського вченого В. Хорольського. Науково вартісними є також студії Н. Авраменко про особливості художнього світу Їтса-поета. З-поміж досліджень авторової

творчості виокремлюємо і окремі наукові розвідки у збірниках матеріалів різноформатних конференцій, які містять міжкультурні порівняння української та британської літератур – серед них спорадично трапляються референції до творчості В.Б. Їтса. Розділи про письменника епізодично зустрічаються у профільних підручниках з англійської або порівняльної літератури, де аналізуються його поетика, міфологічна символіка, особливо в частині символізму. В контексті практичної відсутності досліджень специфіки Їтсової творчості констатуємо, що драматичні твори митця, особливо питання використання у них елементів міфу, не стали поки що предметом спеціального наукового дослідження. Неналежна увага літературознавців до зазначеної проблеми зумовлює **актуальність** нашої праці.

Мета дослідження – особливості функціонування міфу у творчості ірландського письменника Вільяма Батлера Їтса.

Досягненню поставленої **мети** сприяло вирішення ряду конкретних **завдань**:

- проаналізувати творчість В.Б. Їтса в контексті ірландської літератури XIX-XX століття;
- окреслити концептуальне значення міфу в ірландській літературі зазначеного періоду;
- розглянути проблему міфологізму як світогляду і художнього засобу у творчості В.Б. Їтса;
- з'ясувати особливості функціонування міфу у драмах «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань», «Дейдре»;
- висвітлити питання міфопоетичного аналізу художнього твору в контексті шкільного уроку з літератури (на матеріалі драм В.Б. Їтса).

Об'єктом дослідження у магістерській роботі стали драми Вільяма Батлера Їтса різних періодів його творчості, а саме: «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань», «Дейдре». **Предметом** дослідження було обрано міфологічну основу зазначених творів.

Методологічною основою роботи слугували дослідження в царині теорії та історії зарубіжної (К. Фланнері, Р. Елманн, Дж. Сеніор, Е. Штайгер) та української (Н. Авраменко, Р. Гром'як, Т. Гундорова, Н. Копистянська, В. Хорольський, І. Козлик, О. Ніколенко, О. Киченко, Д. Наливайко, С. Павличко, М. Жулинський) літератури.

При розгляді художніх текстів на різних етапах їх дослідження були використані такі **методи**, як типологічний, культурно-історичний, компаративний.

Наукова новизна роботи обумовлена тим, що в українському літературознавстві вона є одним із перших комплексних аналізів творчості Вільяма Батлера Їтса. Вперше запропоновано дослідження міфологічної основи найбільш показових творів автора та акцентовано на цілеспрямованому зверненні до міфу, як до основи національного самовизначення.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали та висновки можуть використовуватися для подальшого вивчення творчості В.Б. Їтса. Вони можуть застосовуватися в лекційних курсах з теорії та історії зарубіжної літератури, у розробці та проведенні літературознавчих спецсемінірів, у дослідженнях проблем інтерпретації англомовного художнього тексту тощо.

Апробація результатів дослідження. Окремі результати досліджень творчого доробку В.Б. Їтса були апробовані у науковій розвідці «Формування світобачення і поетики Вільяма Батлера Їтса» на XI щорічній Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі» (Київ, 25 лютого 2025 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури. Загальний обсяг роботи – 60 сторінок.

РОЗДІЛ I

ТВОРЧИСТЬ В.Б. ІТСА В КОНТЕКСТІ РЕАКТУАЛІЗАЦІЇ МІФУ В ІРЛАНДСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ XIX-XX СТОЛІТТЯ

1.1. Концептуальне значення міфу в ірландській літературі рубежу XIX-XX століття

Міф, як особлива форма сприйняття дійсності й важливий складник колективної свідомості людства, завжди відігравав значущу роль у становленні художнього мислення. Природа міфу як архаїчного способу осмислення світу дозволяла вважати його не лише джерелом літературних сюжетів, але й способом бачення реальності. Попри той факт, що в європейській літературі XVIII-XIX століть почала стрімко поширюватися тенденція до деміфологізації, та наприкінці цього періоду інтерес до міфу знову активізувався.

Учені слушно окреслюють межу зазначених століть як час зміни усталених уявлень про світ, трансформації наукових і мистецьких парадигм, а також переосмислення ролі людини в історії, її місця у світобудові. Такі цивілізаційні зміни супроводжувалися не лише глибокими сумнівами, тривогою і відчуттям втрати сталих орієнтирів, але й призвели до пошуку нових духовних координат. Втрата віри в абсолютну істину та сумніви у непохитності наукових здобутків пробуджували інтерес до метафізичного, ірраціонального, архаїчного. У культурному полі знову ожили спроби міфотворення, які стали відповіддю на духовну кризу епохи. Якщо романтики, задіюючи у свою творчість давні міфи, на перший план ставили прагнення синтезувати історичний час з природним і позачасовим, то наприкінці XIX століття міф почав набувати нових художніх вимірів, стаючи не лише багатим джерелом запозичених образів, а й повноцінним способом моделювання художнього простору.

Митці зазначеної доби все активніше зверталися до міфу як до ефективного інструменту впорядкування хаотичної дійсності. Міфологічні архетипи, легенди, епічні та казкові сюжети, народні оповіді слугували джерелом натхнення й одночасно виконували низку естетичних, морально-філософських та психологічних функцій. Вони забезпечували не лише структурну організацію тексту, але й слугували можливістю передачі світоглядних уявлень, символічного осмислення конфліктів сучасності. У творах тогочасних письменників міф неначе став універсальною поетичною мовою, що дозволяла авторам висловлювати складні філософські, етичні та емоційні смисли, звертатися до глибин колективного несвідомого.

У літературі модерністської доби концептуальна роль міфу полягала в побудові образної системи, організації художнього часу і простору, а також у створенні нових жанрових структур. Міф опинився в епіцентрі творчих пошуків багатьох поетів, письменників, драматургів, які з його допомогою будували естетичну реальність. Вплив міфопоетики призвів до появи нових жанрових форм (роману-міфу, поеми-міфу, драми-міфу та інших), в яких міф функціонував як багатовимірною художня модель світу. Твори цих новоутворених жанрів спонукали читачів до філософських роздумів, інтерпретації історичних і культурних кодів, занурення у внутрішній світ людини.

Науковці зазначають, що «в умовах глибоких змін, які відбувалися у суспільстві на межі XIX-XX століть, міф не лише допомагав осмислити реальність, але й став духовною опорою, дозволяв відновити втрачену єдність між різними вимірами людського буття» [9, с. 151]. Особливо ж така роль міфу актуалізувалася в ірландській літературі, де його відродження тісно поєднувалося з національною ідеєю, відчуттям культурної неповторності та прагненням до самоідентифікації. У добу модернізму, з притаманною їй кризою традиційних уявлень про світ, міф став універсальним медіатором між минулим і теперішнім, свідомістю й підсвідомістю, матеріальним і духовним. У художній літературі він перетворився на смислову вісь, навколо якої

формувався основний сюжет твору. Міф також слугував потужним каталізатором творчої енергії митців, створюючи унікальний поетичний простір, де давнє і сучасне взаємопереплітаються, утворюючи неповторну гармонійну цілісність.

1.2. Міфологізм як світогляд і художній засіб у творчості В.Б. Їтса

Вільям Батлер Їтс був одним із перших майстрів пера, хто не лише виявив особливу зацікавленість давніми міфами, але й спробував осмислити їх як художній інструмент нової епохи. Його внесок у формування модерністської літератури – без перебільшення винятковий, адже митець зробив спробу повернутися до міфологічного мислення на фоні кризи гуманістичних, раціоналістичних і науково-просвітницьких моделей світорозуміння, які панували на межі XVIII-XIX століть. Їтс вважав, що саме міф здатен «упорядкувати сучасність... і зробити сучасний світ доступним для мистецтва» [57, с.73], тобто надати художній мові необхідної глибини й універсальності.

Для Їтса, як прозаїка, поета і драматурга, міф став не просто можливістю художнього висловлення, а й формою пізнання реальності, специфічним методом осмислення дійсності, в якій стираються межі між часом і простором, а минуле, сучасне й майбутнє злиті в одне ціле. Світоглядні засади митця визначалися ідеями співвіднести різні рівні реальності (матеріальне і духовне, історичне і трансцендентне). Його художня філософія ґрунтувалася на уявленні про безперервність часу й вічність духовних сутностей. Тому Їтсова творчість характерно вирізнялася новим прочитанням як античних, так і християнських, а також національних фольклорних міфів і легенд.

Особливу увагу автор приділяв символізму, що, на його думку, був нерозривно пов'язаний із міфом як джерелом уяви й емоційної глибини у художньому творі. Як він зазначав, «міфологічний компонент повертає поезії

її *образу природу*, втрачений зв'язок з первинними формами світовідчуття» [57, с. 80]. Зацікавлення письменника міфом і фольклором значною мірою було викликане прагненням віднайти єдність тіла і душі, глибину емоційного переживання, віру в позачасове й нескінченне існування. У цьому сенсі звернення Їтса до кельтської міфології – це не лише національний жест, а радше спроба повернення до універсальних засад буття через національну форму. Міф у його розумінні – це «синтез філософії, релігії, моралі, історії, науки й мистецтва, тобто своєрідна культурна метамова що дозволяє досягнути гармонії в хаотичному світі» [57, с. 94].

Цілеспрямоване звернення до міфу, як основи національного самовизначення, найбільш помітно проявляється у збірках «Кельтські сутінки» та «Таємнича троянда». Саме в них можна спостерігати своєрідну міфологізацію історичної та побутової дійсності авторової батьківщини – Ірландії. Через інтерпретацію легенд, переказів і архаїчних образів Їтс розгорнув масштабне культурне відродження, відновлюючи забуті пласти колективної пам'яті.

У своїй поетичній і драматичній творчості, починаючи з ранніх текстів, зокрема збірки «Мандри Ойсіна та інші поеми і вірші», письменник інтегрував національні міфологічні сюжети в естетичну концепцію Вічної Краси. Центральною в цій збірці є драматична поема «Мандри Ойсіна», заснована на кельтській легенді про країну вічної юності. У Їтсовому творі простежується не лише зовнішня оповідна структура легенди, а й внутрішнє міфологічне напруження – опозиція часу і вічності, минулого і незмінного. Уже тут чітко проступає характерна для Їтса тенденція – не відтворювати міф дослівно, а трансформувати його, вплітаючи у власну художню тканину мотиви з інших міфів або створюючи нові символічні ряди.

Кельтська міфологія у творчості Їтса слугувала тим етнокультурним ґрунтом, на якому він вибудував власну національну ідею. Звертаючись до таких персонажів, як Дейрдре, Кухулін, Ойсін, письменник водночас і естетизував свої твори, й відновлював колективну свідомість ірландців.

Для Їтса міф ніколи не був архаїчною, застиглою формою, але живою, динамічною структурою, здатною висвітлювати актуальні проблеми сучасності. Його драматичні твори були свідченням того, що міф здатен не лише підкреслити специфіку минулого, а й підсилити значущість сучасного, допомогти розкрити моральні й етичні проблеми не вдаючись до історичної конкретики. Зокрема, характерні для Їтсових п'єс конфлікти між владою і свободою, любов'ю і обов'язком, мріями і реальністю переносилися в надчасову площину, набували загальнолюдського змісту. Це свідчить про талант митця бачити в історичних подіях прояви універсальних істин і моральних закономірностей.

У своїй художній творчості Їтс ніколи не обмежувався лише національними уснопоестичними джерелами. Його твори – це універсальний міфологічний синтез, який охоплює кельтські, християнські, східні й античні культури. У цьому синтезі й полягає модерністський світогляд митця, який орієнтувався не лише на етнічну Ірландську самотність, але й на повну відкритість до загальнолюдських символів. Міф для нього був водночас і засобом інтелектуалізації власного твору, і способом осмислити людину в координатах позачасовості.

В.Б. Їтс часто використовував міф для передачі фундаментальних, універсальних законів буття. Він не відділяв лінію міфу від сюжету, а навпаки – робив її внутрішнім стрижнем, який визначав художню логіку, структуру й образність твору. Це дозволяло йому поглянути на людину ХХ століття не як на продукт певного історичного моменту, а як на носія одвічного архетипного досвіду.

Загалом, міф у творчості Їтса поставав як цілісний світогляд, естетична основа й метод художнього пізнання. Опираючись у своїх творах на різні міфологічні системи, переплітаючи історичне й позаісторичне, реальне й метафізичне, автор створював образ світу, в якому минуле, теперішнє й майбутнє співіснували в одній художній реальності. Таким чином, він

утверджував ідею циклічності часу, в якій усе повторюється, міняючи форму, але зберігаючи при цьому свою сутність.

У підсумку зазначимо, що Вільям Батлер Їтс був одним із тих новаторів, чия міфопоетична стратегія вагомо вплинула на розвиток модерністської літератури. Вона перегукувалася з естетичними поглядами таких знакових представників Модернізму, як Джеймс Джойс, Томас Стернз Еліот, Вільям Фолкнер, які зверталися до міфу як до джерела універсального знання про людину і світ. У творчості Їтса, а також згаданих та багатьох інших письменників-модерністів міф став інструментом моделювання поетичного всесвіту, засобом реконструкції вічних основ буття, що не втрачають своєї актуальності й у добу постмодернізму.

РОЗДІЛ II

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІФУ У ДРАМАХ «ВОСКРЕСІННЯ», «ДЕЙРДРЕ»

2.1. Звернення Їтса до міфу у п'єсі «Воскресіння»

Вільям Батлер Їтс належить до числа європейських митців, для яких національна традиція, релігійні уявлення та фольклорна спадщина стали осердям художньої концепції світу. Водночас домінуючим джерелом поетичного світогляду автора виступає міфологічна система образів, яка в його драматургії виконує не лише сюжетну, а й світоглядну функцію. На відміну від попередніх творів, у яких Їтс переважно звертається до кельтських міфів і фольклорних мотивів, у п'єсі «Воскресіння» він опрацьовує християнський міф, зосереджуючи увагу на євангельському сюжеті про Христове воскресіння.

Для письменника християнська міфологія постає як підтвердження існування духовного виміру буття, який проявляється в історично вкорінених релігійних символах. П'єса «Воскресіння» не є прямою інтерпретацією євангельської історії, натомість у ній відбувається глибока трансформація міфу, його переосмислення в релігійно-філософському контексті. Автор синтезує християнську та античну міфологічні традиції, поєднуючи символіку воскреслого Христа з уявленнями про смерть і відродження бога Діоніса. Підтвердженням слугують рядки вступної пісні: *«I saw a staring virgin stand / Where holy Dionysus died, / And tear the heart out of his side, / And lay the heart upon her hand / And bear that beating heart away; / And then did all the Muses sing / Of Magnus Annus at the spring, / As though God's death were but a play. ... / The Roman Empire stood appalled: / It dropped the reins of peace and war / When that fierce Virgin and her Star / Out of the fabulous darkness called»* [62, с. 92-93]. Ці

рядки разом із фінальною піснею про воскресіння бога утворюють композиційну єдність, підкреслюючи центральну ідею циклічності буття.

У підґрунті як християнської історії про смерть та воскресіння Ісуса Христа, так і міфу про переродження бога Діоніса лежить аграрно-міфологічний архетип. Його ілюструє модель *смерть-відродження*, символізована образом *зерна*: загинувши, зерно проростає, тобто *воскресає*. У такому розумінні образи бога Діоніса та Ісуса Христа уособлюють людство на різних історичних етапах його розвитку. Відтак, у п'єсі «Воскресіння» міф виконує функцію метафори історичного процесу, що розгортається за принципом повторюваності та циклічного розвитку.

Така думка є однією з ключових у філософському трактаті В.Б. Їтса «Візія», де автор обґрунтовує ідею *вічного повернення* як закономірності історичного руху цивілізації. Згідно з Їтсовою концепцією, кожна культура проходить повний цикл розвитку – від зародження до занепаду. У п'єсі «Воскресіння» саме події, зображені у вступній та фінальній піснях, і є передвісниками чергового зламу цивілізаційної епохи.

В аналізованому творі міфологія виконує не лише функцію оповідного каркасу, але й слугує обрядовою основою дії. Письменник зображує сакральний ритуал *смерті та воскресіння* Діоніса, який виконують у вигляді сценічного дійства учасники культу. Емоційно й візуально насичена вистава увиразнює атмосферу хаотичної енергії та ритуального екстазу. Особливо експресивною є сцена дикого танцю, що символізує ключовий момент переходу від смерті до відродження.

Образи натовпу, з його архаїчним жорстоким ентузіазмом, розфарбованими обличчями, гучним співом і ритмічним барабанним боєм, постають уособленням варварської стихії, яка охоплює Єрусалим: «*The followers of Dionysus have been out among the fields tearing a goat to pieces / and drinking its blood, and are now wandering through the streets like a pack of wolves*» [62, с. 94]. Особливо емоційно описує Їтс події біля будинку, де переховуються учні Христа: «*Astrea's holy child! / A rattle in the wood / Where a Titan strode! /*

His rattle drew the child / Into that solitude. / Barrum, barrum, barrum / We wandering women, / Wives for all that come, / Tried to draw him home; / And every wandering woman Beat upon a drum. / Barrum, barrum, barrum / On virgin Astrea / That can succour all / Wandering women call; / Call out to Astrea / That the moon stood at the full. / Barrum, barrum, barrum» [62, с. 94].

У драмі Їтса міф виконує не лише емоційну, а й інтелектуальну функцію, наштовхуючи героїв на філософські роздуми. Міфологема Ісуса як Месії, котрий приніс себе у жертву задля спасіння людства, є предметом діалогу головних персонажів п'єси – Іудея та Грека. Іудей, презентуючи раціоналістичний і скептичний тип мислення, заперечує божественну природу Христа. Він сприймає його як звичайну людину, яка трагічно загинула, не довівши переконливо своєї месіанської сутності. Іудей, зокрема, мислить так: *«He was nothing more than a man, the best man who ever lived. Nobody before him had so pitied human misery. He preached the coming of the Messiah because he thought the Messiah would take it all upon himself. Then some day ...he thought that he himself was the Messiah. He thought it because of all destinies it seemed the most terrible. ...I am glad that he was not the Messia... One had to sacrifice everything that the divine suffering might, as it were, descend into one's mind and soul to make them pure»* [62, с. 96]. Герой також висловлює припущення, що зрада Юди – це його своєрідна помста за обман Христа і, як наслідок, за втрату віри.

Натомість Грек пропонує власне бачення особи Месії. Він вважає Христа фантомом, божественною ілюзією, що проявляє себе через чудо: *«...all the time there was nothing there but a phantom. Christ only seemed to be born, only seemed to eat, seemed to sleep, seemed to walk, seemed to die. ...To say that a god can be born of a woman, carried in her womb, fed upon her breast, washed as children are washed, is the most terrible blasphemy. ...I am certain that Jesus never had a human body; that he is a phantom»* [62, с. 96].

Суперечливе сприйняття новини про воскресіння Христа провокує нову дискусію між героями. Іудей схиляється до думки про викрадення тіла, тоді як Грек інтерпретує воскресіння як доказ своєї концепції ілюзорності буття: *«The*

women were pale with excitement and began to speak all together... Mary the mother of James said that they had been to the tomb at daybreak and found that it was empty. At the door stood a man all shining, and cried out that Christ had arisen. As they came down the mountain a man stood suddenly at their side; that man was Christ himself. They stooped down and kissed his feet. Our master has arisen!» [62, с. 98]. Полеміка персонажів свідчить про кризу раціонального мислення на межі епох. Нею автор демонструє розуміння, що раціоналізм поступово вичерпав себе, поступившись місцем ірраціональному світогляду, сповненому хаосу й невизначення. Відтак, питання, які намагаються вирішити герої, є фундаментальними питаннями історії: «*What if there is always something that lies outside knowledge, outside order? What if at the moment when knowledge and order seem complete that something appears?*» [62, с. 100-101].

Кульмінаційним моментом стає явлення Христа, яке з одного боку розв'язує конфлікт між героями («*The figure of Christ wearing a recognizable but stylistic mask enters through the curtain*» [62, с. 101]), а з іншого – позначає завершення гармонійної античної епохи та початок християнської доби. На погляд Їтса, відбувається культурний злам, що порушує баланс між духовним і матеріальним: «*In pity for man's darkening thought / He walked that room and issued thence / In Galilean turbulence; / The Babylonian starlight brought / A fabulous, formless darkness in; / Odour of blood when Christ was slain / Made all Platonic tolerance vain / And vain all Doric discipline / Everything that man esteems / Endures a moment or a day: / Love's pleasure drives his love away, / The painter's brush consumes his dreams; / The herald's cry, the soldier's tread / Exhaust his glory and his might: / Whatever flames upon the night / Man's own resinous heart has fed*» [62, с. 104]. У наведеному фрагменті звучить осуд християнству, яке, як вважає письменник, поляризувало духовне і матеріальне начала, порушивши таким чином гармонію між ними.

Отже, залучення міфу до художньої структури п'єси «Воскресіння» виконує доволі складну функцію. Міф виступає у ній не лише засобом символічного моделювання дійсності, а й механізмом емоційного та

філософського впливу на читача. Через інтертекстуальні посилення та ритуальні образи автор актуалізує вічні теми (*смерть, відродження, злам культурних епох* тощо), формуючи універсальну художню мову для осмислення історії, культури та людського буття загалом.

2.2. Міфопоетичні особливості драми «Дейрдре»

З'ясування ролі міфу у драматургії В.Б. Їтса передбачає звернення до тих його творів, які ґрунтуються на міфопоетичній традиції. Прикладом такого твору учені слушно вважають п'єсу «Дейрдре». Її композиційним принципом виступає переосмислення однієї з найвідоміших оповідей в ірландській міфології, а саме міфу про найпривабливішу жінку країни – Дейрдре. Головна героїня постає архетипом жіночої краси, трагічної долі та фатальної любові. Численні версії згаданого міфу були відомі у різні історичні періоди та демонструють різноманіття сюжетних ліній та образів. Проте всі вони об'єднані навколо історії про чарівну дівчину, яка відцуралася від королівського насліддя заради коханої людини.

За сюжетом Дейрдре належить стати дружиною правителя Конхобара, однак разом із коханим Найсі вона наважується на втечу. Після тривалого вигнання молоді люди повертаються на батьківщину, повіривши обіцянці короля гарантувати їм безпеку. Втім, віроломний Конхобар порушує слово: Найсі страчують, а сповнена відчаю Дейрдре добровільно позбавляє себе життя. Трагічна смерть викликає в суспільстві неспокій і заворушення. Таким чином, справджується давнє пророцтво про руйнівну силу краси Дейрдре.

Творчо переосмисливши цю драматичну історію, Їтс не вдається до буквального її переказу. Він концентрується лише на одному з ключових фрагментів легенди, трансформуючи його в інструмент психологічної драматизації. У традиційному любовному трикутнику основну увагу автор зосереджує не так на подіях, як на внутрішніх суперечностях персонажів.

Таким чином, міф в аналізованій п'єсі виконує функцію художнього коду, який допомагає Їтсові вибудувати оригінальний міфопоетичний простір.

Аналізуючи поетику «Дейдрє», простежуємо відхід драматурга від практики прямого звернення до міфологічного матеріалу. Замість переказу первинного тексту він частково реконструює його структуру, зосереджуючись на ключових подіях (повернення героїв, очікування посланця, викриття зради, смерть). Персонажі Їтсового твору постають не як частини давнього міфу, а як алегоричні фігури – носії певних світоглядних позицій: Конхобар уособлює деспотизм і хитрість, Найсі – шляхетність і гідність, а Дейдрє – вірність і жертвну любов. Така художня тактика сприяє емоційній насиченості та психологізації наративу.

Як слушно зазначає Є. Мелетинський, «міфологічна складова у творчості Їтса є універсальною поетичною мовою для осмислення екзистенційних категорій – любові, втрати, трагізму буття» [25, с. 158]. Саме тому зовнішній (сюжетний) рівень поступається місцем глибинній символіці внутрішнього світу персонажів. Минуле героїв зведене до лаконічного викладу, натомість акцент зміщується на події, що ведуть до кульмінації: *«Some dozen years ago, King Conchubar found / A house upon a hillside in this wood, / And there a comely child with an old witch / To nurse her, and there's nobody can say / If she were human, or of those begot / By an invisible king of the air in a storm / On a king's daughter, or anything at all / Of who she was or why she was hidden there / But that she'd too much beauty for good luck. / He went up thither daily, till at last / She put on womanhood, and he lost peace, / And Deirdre's tale began. The King was old. / A month or so before the marriage day, / A young man, in the laughing scorn of his youth, / Naoise, the son of Usna, climbed up there, / And having wooed, or, as some say, been wooed, / Carried her off»* [62, с. 159]. Наступна фраза *«The tale were well enough / Had it a finish»* [62, с. 161]. натякає на важливість у вирішенні конфлікту майбутніх подій. Відтак, початкова сцена з натяком на конфлікт і його розв'язка відображені симетрично.

Символічними є й образи музиканток – персонажів, яких не знаходимо в первинному міфі. Їх поява є авторським доповненням: через пісні жінки не лише збагачують текст ліризмом, а й інтерпретують події, створюючи відчуття невідворотності трагедії: «*Are Deirdre and her lover tired of life?*» [62, с. 168]. Ці героїні здатні розкодовувати символічні знаки, а тому їхні віщування створюють на сторінках твору атмосферу неминучої трагедії. Передчуття фатуму підсилюють також інші символи: *самотній дім у лісовій хащі* («*the landscape suggests silence and loneliness*» [62, с. 169]), *загадкові постаті у сутінках* («*dark-faced men with strange, barbaric dress and arms begin to pass by the doors and windows. They pass one by one and in silence*» [62, с. 169]) і под. Наступні рядки вказують на те, що таких людей наймали для особливо жорстоких езекуцій та вироків, які відмовлялися виконувати підлеглі монарха: «*they will gather for a murderous task, / That neither bribes, commands, nor promises / Can bring the people to*» [62, с. 170]. Наповнені пророчим змістом, ці образи значно поглиблюють драматичність ситуації.

У контексті дослідження міфопоетики Їтса важливо звернути увагу на репрезентацію базових опозицій. До таких, зокрема, належить опозиція *любов–смерть*. Накреслена ще на початку п'єси, вона конструює весь сюжет аж до його трагічної розв'язки. Мотив *смерті* у п'єсі розгортається поступово: спершу – як передчуття зради, далі – як неминуча перспектива. Дейдрре єдина інтуїтивно усвідомлює трагічність ситуації, тоді як інші персонажі не бажають вірити у пророчий зміст знаків, що маркують майбутні події, і зберігають ілюзії щодо щасливого їх завершення. Коли ж зрада короля стає очевидною і настає розуміння фатальності ситуації, молоді люди з гідністю приймають смерть. Таким чином, танатологічна проблематика пронизує твір, скеровуючи його сюжет до трагічної розв'язки.

У п'єсі автор майстерно поєднує побутову реальність і символічний вимір, передаючи таким чином складний спектр емоційних станів героїв. Так, наприклад, особливого значення набуває у творі образ *порогу*, який символізує межу між надією і трагедією, між життям і смертю. Саме на *порозі* король

вирішує подальшу долю молодих людей: життя Найсі може зберегти лише згода Дейрдре добровільно стати дружиною лихого правителя: «*You may go free / If Deirdre will but walk into my house / Before the people's eyes, that they may know / When I have put the crown upon her head / I have not taken her by force and guile*» [62, с. 180]. Дейрдре опиняється перед вибором: зрадити своїм почуттям або заподіяти собі смерть. Символічним вираженням фатальної розв'язки є сцена появи на *порозі* ката, що прийшов виконати волю правителя. Зосереджуючи увагу на образі *порогу*, автор демонструє складні переживання героїні: від намагання уникнути смерті до прийняття її як усвідомленого, єдино правильного вибору. Отже, можемо зробити висновок про те, що у драмі «Дейрдре» В.Б. Їтс прагне не лише зобразити справжні почуття, але максимально їх виразити.

Наведемо ще один показовий фрагмент п'єси, у якому *любов і смерть* постають не як протилежності, а як взаємопов'язані категорії, що доповнюють одна одну. Конхобар, насолоджуючись перемогою, більше не очікує від Дейрдре непослуху: «*I have accomplished all. Deirdre is mine; She is my queen, and no man now can rob me*» [62, с. 184]. Однак не все відбувається за його планом: дізнавшись про смерть коханого, Дейрдре скоює самогубство. Вибір дівчини цілком усвідомлений: її добровільна смерть стає не втечею від проблем, а лише способом збереження власної честі, гідності та духовної цілісності. Автор навмисно видозмінює фольклорну легенду, зберігаючи при цьому її ідейну суть. *Смерть* у творі Їтса стає актом найвищого морального вибору, а постать Дейрдре – архетипом героїні, здатної на глибоке кохання і трагічне усвідомлення втрати. За переконанням митця, «присутність таких героїв у простих на перший погляд сюжетах наповнює їх глибоким символічним і психологічним змістом, розширює ідейний зміст творів, у яких система міфологічних образів є носієм художніх значень» [57, с. 81].

Отже, можемо дійти висновку, що міфологічні алюзії у драмі Вільяма Батлера Їтса «Дейрдре» значно підсилюють емоційне та естетичне звучання твору. Традиційно зберігаючи основні структурні елементи давнього міфу

(мотив, сюжет, систему образів та ін.), письменник водночас майстерно переосмислює їх. У результаті цього процесу постає оригінальна авторська інтерпретація, що засвідчує здатність міфу функціонувати як жива й актуальна форма художнього мислення у модерністській драматургії.

РОЗДІЛ III

МІФОЛОГІЧНІ АЛЮЗІЇ У ДРАМАХ «ГРАФИНЯ КЕТЛІН», «ЗЕМЛЯ ПОТАЄМНИХ БАЖАНЬ»

3.1. Роль міфу у структурі драми «Графиня Кетлін»

Найбільш помітний вплив міфології спостерігається у ранній творчості В.Б. Їтса – у його алегоричних оповіданнях, поетичних творах і драмах межі XIX-XX століть. У них чітко простежуються зв'язки з фольклорними джерелами, хоча автор не обмежується лише народними мотивами. Перший драматичний твір Їтса – «Графиня Кетлін» – пронизаний автентичним фольклорним духом. У його сюжеті панують містика, тривожність і відчуття навислої загрози. Сюжетною основою п'єси є переказ про графиню, яка, добровільно віддавши душу дияволу, намагається врятувати душі селян, але через благородність намірів потрапляє до раю. Згадки про конкретні географічні назви Ірландії та ім'я героїні дають підстави стверджувати ірландське походження легенди. Окрім того, існує припущення, що основою твору міг стати християнський переказ про святу Катерину Олександрійську, яка також пожертвувала собою заради порятунку ближніх.

Хоча Їтс дотримується основного сюжету легенди, проте між його інтерпретацією і міфічною оповіддю існують суттєві відмінності. По-перше, автор насичує образ графині психологічною глибиною – її душа тонко відчуває страждання людей, що гинуть від голоду, серце сповнене жалю й болю, а уста безперестанку повторюють молитву: *«I have sworn / By her whose heart the seven sorrows have pierced, / To pray before this altar until my heart / Has grown to Heaven like a tree, and there / Rustled its leaves, till Heaven has saved my people»* [61, с. 311]). По-друге, зміщено драматичний акцент: кульмінацією стає не сам факт продажу душі, а боротьба світлих та темних сил за неї. По-третє, ліризм драми підкреслюється музикою та любовною поезією, які

органічно вплітаються у текст (як зазначав англійський критик М. Розенталь, «Їтс був в першу чергу ліричним поетом» [52, с. 35]). По-четверте, письменник збагачує текст міфологічними алюзіями, метафорами та елементами кельтського епосу.

Простір твору побудовано за трикомпонентною релігійно-етичною схемою: *небеса – земля – пекло*. Саме на землі, у середньому світі, розгортаються основні події: тут відбувається протистояння абсолютного зла (диявола, демонів) та добра – графині Кетлін, яка укладає угоду з темними силами задля порятунку інших людей і віддає отримане золото бідним.

Нижній світ, відповідно, належить ворогам героїні: це світ володаря пекла Сатани та його слуг-демонів, які у драмі Їтса живуть у похмурому лісі. Слід зауважити, що *ліс* є одним із виявів ірландського національного топосу, проте у «Графині Кетлін» автор потрактував його як місце зосередження злих духів, які прагнуть занапастити людські душі.

Слуги Сатани, які під виглядом торговців купують душі селян, є демонами дев'ятого рівня пекла: «*I am of the ninth and mightiest hell*» [61, с. 313]. Ці образи дають можливість простежити алюзію на «Божественну Комедію» Данте, де найтяжчим гріхом вважається зрада. У цьому контексті продаж душі також асоціюється зі зрадою, проте не лише себе, а й національної ідентичності. Селяни, що свідомо розлучаються зі своїми душами, втрачають свою сутність, замінюючи духовні цінності матеріальними благами. Дослідниця І. Шульц вважає таку поведінку формою самозради, що підриває єдність нації: «продаж ідентичності є зрадою себе і своєї країни. Чим більше ірландців виказують бажання продати свої душі, отже, й національну приналежність, тим меншими залишаються шанси зберегти національну ідентичність країни» [54, с. 42]. Отже, графиня Кетлін водночас виконує дві ролі: рятує життя селян і захищає, зберігає національну самобутність тих, кому вона по праву належить (ірландським селянам).

Образ *пекла* у творі ґрунтується в основному на християнських уявленнях (падіння Люцифера, первородний гріх). Проте є підстави вважати,

що деякі елементи для формування цього образу були запозичені з «Втраченого раю» Дж. Мільтона, «Божественної Комедії» Данте та деяких дохристиянських кельтських міфів. Так, наприклад, описуючи *пекло*, автор згадує про Балора (в ірландських легендах він є володарем підземного царства) та Орчіл (богиню смерті в ірландській міфології): «*Balor comes / Borne in his heavy car, and demons have lifted / The age-weary eyelids from the eyes that of old / Turned gods to stone*» [61, с. 316]; «*Orchil, her pale, beautiful head alive, / Her body shadowy as vapour drifting / Under the down, for she who awoke desire / Has but a heart of blood when others die; / About her is a vapoury multitude / Of some alluring devils with soft laughter; / Behind her a host heat of the blood made sin*» [61, с. 316]. Ці образи створюють моторошну атмосферу і наголошують на унікальному ірландському світогляді, який поєднує християнські та поганські уявлення.

Фінал драми – щасливий і світлий: ангели знаходять виправдання жертвному вчинку графині Кетлін, адже благородний мотив переважив скоєний нею гріх. Врятована душа графині потрапляє у верхній світ: «*The light beats down; the gates of pearl are wide / And she is passing to the floor of peace, / And Mary of the seven times wounded heart / Has kissed her lips, and the long blessed hair / Has fallen on her face; the Light of Lights / Looks always on the motive, not the deed, / The Shadow of Shadows on the deed alone*» [61, с. 330]; Сцену смерті Кетлін супроводжує *гроза* – традиційний в ірландському фольклорі символ переходу у потойбіччя: «*The storm is in my hair and I must go*» [61, с. 338].

В контексті міфопоетичного аналізу п'єси варто згадати і образ барда Еліля, який кличе героїню до країни вічної молодості й натхнення. Через нього відкривається ще один вимір – кельтський ідеалізований простір мрій. Правитель згаданої країни – бог Енгус – на сторінках драми не з'являється безпосередньо, але його образ – з птахами над головою (*with birds about his head*) – нагадує ангельську істоту. Для письменника це радше метафора

кохання та натхнення, аніж надприродна сила, що в черговий раз підкреслює паралельне співіснування реального й фантастичного у його творчості.

Отже, як бачимо, у «Графині Кетлін» Їтс поєднує християнські, язичницькі та східні мотиви, створюючи три різні моделі потойбіччя: ангельський світ, демонічний і міфологічний кельтський рай. Останній з них є простором, доступним лише митцеві, провіднику у світ мрій. Еліль уособлює язичницький спосіб мислення, тоді як Кетлін постає втіленням християнських моральних цінностей. Тож міфологічна структура твору засвідчує прагнення автора передати вічні духовні ідеї через романтизовану, легендарну Ірландію, створену на основі національного фольклору.

У підсумку зазначимо, що дослідження міфологічних мотивів у драмі ірландського письменника Вільяма Батлера Їтса «Графиня Кетлін» засвідчує, що основним джерелом її сюжету стала легенда про молоду графиню, яка добровільно віддала душу дияволу задля порятунку душ знедолених селян. Наявність у різних версіях легенди справжніх ірландських топонімів, а також ім'я головної героїні, дозволяють робити висновок про автентичне ірландське коріння цього сюжету. Тож можна погодитися з обґрунтованим твердженням дослідників-Їтсознавців про те, що «центральною топосом драми – простором, який упродовж віків втілює незмінні моральні цінності, – автор обрав ідеалізовану, міфологізовану Ірландію, змальовану за фольклорними мотивами та легендами» [33, с. 25].

3.2. Міф як елемент поетики «Землі потаємних бажань»

Дія драми В.Б. Їтса «Земля потаємних бажань» розгортається у далекому минулому на рідній землі автора – Ірландії. За основу твору письменник обрав відому народну легенду про трагічні наслідки необережних контактів людей з надприродними істотами.

За сюжетом, головна героїня п'єси – молода селянка Мері – постає антиподом застиглого, традиційного світу, що її оточує. На відміну від графині Кетлін, вона не поводить себе героїчно і не здійснює жертвних вчинків. Дівчина живе в атмосфері затишку і домашнього комфорту, але постійно марить втечею до загадкової країни мрій: «*Come, faeries, take me out of this dull house! / Let me have all the freedom I have lost*» [61, с. 66]. Письменник зобразив свою героїню винятковою натурою, що керується лише власною інтуїцією та відчуттями. Відсутність душевної повноти у звичному, обмеженому побуті спонукає її вирватися за межі звичного існування і пізнати незвідане.

Крізь відчинені двері Мері спостерігає за лісом, залитим місячним сяйвом – символом невидимого світу, що вабить і притягує: «*the moon or a late sunset glimmers through the trees and carries the eye far off into vague, mysterious world*» [61, с. 69]. Героїня не випадково марить чарівною країною, стоячи саме біля дверей. Цей образ у драмі виконує знакову функцію, розмежовуючи побутову реальність (домівку як символ соціального порядку й усталених норм) і простір мрії, який відкривається за його межами. Цей кордон є дуже умовним, майже непомітним. Реальність Мері пізнає з власного досвіду, а про чарівний світ дізнається з книги про принцесу Едейн, котра вирушила за голосом феї у країну магії: «*How a Princess Edane, / A daughter of a King of Ireland, heard / A voice singing on a May Eve like this, / She followed half awake and half asleep, / Until she came into the Land of Faery*» [61, с. 84]. Схожий зачаровуючий голос феї Мері чує такого ж травневого вечора, і цей факт вказує на можливість повторення ситуації, тобто втечі (на цей раз її власної) у країну потаємних бажань «*where nobody gets old and crafty and wise, / where nobody gets old and bitter of tongue*» [61, с. 97].

Особливої змістової ваги набуває у творі символічний образ порогу (нагадаємо, що особливе символічне навантаження цей образ мав і у проаналізованій нами драмі «Графиня Кетлін»). Проте у п'єсі «Земля потаємних бажань» його значення є дещо іншим: тут він виступає межею між земною рутинною, буденністю та оновленням через мрію. У кельтському

уявленні *porig* вважався захисною лінією, яку злі потойбічні сили не могли перетнути без дозволу. У Їтсовій «Землі...» Мері прикрашає поріг своєї оселі освяченою гілочкою горобини (*blessed quicken wood*). Ця рослина, згідно з ірландськими віруваннями, має велику охоронну силу і часто згадується у контексті фольклорних оповідей про чарівних істот і фей: «гілки горобини захищають від демонів; ліщина – це дерево пізнання й натхнення, а біля самотнього дерева глоду збираються для танцю феї і духи» [див.: 40, с. 59-60]. Відтак, почепивши гілку горобини над порогом, Мері намагається подвоїти власну безпеку і захистити себе від негативного впливу злих духів.

Типове для творчості В.Б. Їтса протиставлення *скінченного і вічного* розкривається через конфлікт людського світу й світу безсмертних. Автор добре знав фольклорні оповіді про фатальне спілкування людей з надприродними силами, які у народній традиції часто приймали різну подобу. У період весняних свят, у найтемнішу травневу ніч духи і феї дуже близько наближаються до людських осель. Будь-яка необачність у поведінці чи спілкуванні з ними може виявитися для людей фатальною. Проте, ігноруючи всі перестороги, Мері вступає у розмову з незнайомцем (саме такого вигляду набрав злий дух), пригощає його гостинцями, і як наслідок – потрапляє під вплив надприродних сил.

Сюжет п'єси починає розгортатися більш динамічно після відвідин дому Мері загадковою дівчинкою. Спочатку героїня сприймає її як заблукалу дитину, проте згодом розпізнає в ній ту істоту, до якої зверталася у миті розпачу, прагнучи визволення і втечі до омріяного світу. Як з'ясувалося, дівчинка пов'язана з вічним коловоротом природи. Її відповідь на запитання про вік містить алюзії на перетворення, безперервну зміну сезонів, життя і смерть, зникнення і відновлення: «*When winter sleep is abroad my hair grows then, / My feet unsteady. When the leaves awaken / My mother carries me in her golden arms; / I'll soon put on my womanhood and marry / The spirits of wood and water, but who can tell / When I was born for the first time? I think / I am much older*

than the eagle cock / That blinks and blinks on Ballygawley Hill, / And he is the oldest thing under the moon» [61, с. 96].

Ремарка «*Outside there are dancing figures, and it may be a white bird, and many voices singing*» [61, с. 96]. заслуговує особливої уваги. Згадана у ній біла пташка, на наш погляд, символізує звільнену душу Мері. Варто зауважити, що мотив перевтілення душі у птаха – давній і розповсюджений у багатьох міфологіях. У п'єсі В.Б. Їтса він виконує функцію символічного переходу від земного до духовного. Ідею вплетення цього образу у канву драматичного твору простежуємо ще на його початку: «*Their hearts are wild, / As be the hearts of birds, till children come*» [61, с. 69]. З нею асоціюється і Мері («*so young and like a bird, / That must take fright at every stir of the leaves*» [61, с. 97]), і маленька фея, що з'являється в її житті. Дівчинка тричі називає її білою пташкою, що підкреслює метафору духовного звільнення: «*Come, come with me, little bird /...Come, little bird, with crest of gold /...Come, little bird with silver feet!*» [61, с. 96]. У фіналі п'єси героїня, відмовившись від усього мирського, також перевтілюється у білу пташку і стає символом внутрішньої гармонії, умиротворення і щастя.

Мотив *переродження*, як один із ключових у світогляді давніх народів, стає у творчості Їтса способом художнього відновлення первісного бачення світу, в якому трансформація була основним механізмом буття. Попри те, що героїня залишає цей світ, її душа потрапляє у споріднену їй сферу. Але якщо у «Графині Кетлін» цією сферою був християнський рай, то в «Землі потаємних бажань» це – вимір краси, свободи та юності, який виступає антитезою до щоденного, обмеженого побутовими клопотами життя. Таким чином, Їтс переосмислює традиційну міфологічну фабулу – про обмін душі або контакт з потойбічним – через призму психологізації та глибокого внутрішнього мотивування вчинків персонажів.

Підсумовуючи, зазначимо, що попри низку відмінностей між народною легендою про Едейн та «Землею потаємних бажань», ці твори мають багато спільного. Частково перегукуються їхні фінали. Схожими є мотиви й теми

(метаморфози, реінкарнації, пристрасті, випробування, зіткнення зі світом надприродного та інші). Проте найбільш об'єднуючим фактором є присутність міфологічної образності, яка не лише доповнює сюжет, а й виступає як значущий змістовий елемент у структурі кожного з творів.

РОЗДІЛ IV

ВИВЧЕННЯ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ З МІФОЛОГІЧНИМИ ЕЛЕМЕНТАМИ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ, СИСТЕМА КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

4.1. Специфіка міфопоетичного аналізу художнього твору

Наявність міфологічних мотивів у літературних творах будь-якої доби зумовила потребу у формуванні специфічних методів їхнього осмислення та інтерпретації, що ґрунтуються на врахуванні міфологічного контексту. Відтак, починаючи з 60-х років XX століття активного поширення набрав міфопоетичний підхід як інструмент літературознавчого аналізу. Цей метод відзначається системністю та методологічною чіткістю і «не залишає місця для сумнівів, протиріч, суперечностей, методологічного хаосу» [10, с. 58]. Є. Мелетинський вважав, що «знання про міф, накопичені вченими протягом тисячі років, були перетворені на літературознавчий метод, на критичний інструмент, за допомогою якого намагаються пояснити як закономірності літературного процесу, так і особливості окремих творів» [26, с. 213].

На сьогодні міфопоетичний аналіз визнано одним із найбільш широко застосовуваних методів у літературознавстві. Він полягає у зіставленні твору з усталеними семантичними моделями, виявленні в ньому архетипів, які походять із міфологічної спадщини і набувають статусу традиційних лише тоді, коли їхній зміст активно засвоюється й видозмінюється у літературній практиці різних часів. У зв'язку з цим Н. Ліхоманова наголошує, що мотиви, образи й сюжети «констатуються як традиційні за умови, коли їхня змістова насиченість засвоюється і надалі трансформується в мистецькому та літературному надбанні різних історичних епох. Сучасній людині давня спадщина стає відомою найчастіше у вигляді адаптованих культурологічною та літературною обробкою текстів, їхня архетипна природа та типологічна

подібність розкриваються у процесі порівняльного структурно-семантичного аналізу різних систем світової міфології» [24, с. 11].

О. Кобзар вважає, що детальний аналіз творів, які містять елементи міфу, дозволяє розкрити процес їхнього переосмислення, трансформації, а також осмислити функції цих елементів у моделюванні цілісної картини світу. Такий підхід дає змогу простежити як інтертекстуальні зв'язки, так і зв'язки позатекстові – з культурним контекстом, релігійними уявленнями, різними біографічними аспектами. У межах літературної критики міфопоетичний метод допомагає з'ясувати мотивацію поведінки персонажів, інтерпретувати глибинні сенси твору, виявити багаторівневі смислові структури [див. про це: 19, с. 132].

Вихідною засадою такого аналізу виступає теза про те, що літературна творчість на всіх етапах свого розвитку зберігає зв'язок із міфологічними витоками. Архетипні образи та ситуації можуть бути виражені у тексті як безпосередньо, так і приховано, але при цьому зберігають свій смисловий потенціал. Закорінені у глибинах колективного несвідомого, міфологічні образи через уяву митця набувають архетипного значення, формуючи основи поетичного бачення. Вони постійно відтворюються у літературі, створюючи тематичну й образну насиченість тексту.

Міфопоетичне прочитання твору підтверджує алюзійний характер поетики міфу: за допомогою натяків, символічних образів, ускладнених метафор і стилістичних фігур створюється відчуття циклічності буття. Для таких текстів характерними є перегуки з універсальними природними й культурними постулатами: архетипними просторами, міфами, часами. При цьому слід враховувати, що у літературі післяміфічних епох міфопоетика не є відтворенням первинного міфу у чистому вигляді. Образ світу у творах сучасних авторів, як правило, репрезентує або теперішню реальність, або недалеко минуле [див. про це: 19, с. 135-136].

З огляду на широку функціональність, тлумачення художнього тексту крізь призму міфу вважається актуальним напрямом сучасного

літературознавства. Такий підхід орієнтується на виявлення елементів первісної міфосвідомості, стародавніх вірувань, ритуальних сюжетів, етнокультурних витоків. При цьому ключову роль відіграє знання як античної, так і національної міфології, народного світогляду, ментальних особливостей, що відображені у літературному творі.

Метод міфопоетики передбачає двоплощинну структуру міфу – це водночас оповідь про минуле, і оповідь, що резонує з теперішнім і майбутнім. Саме через діахронічний і синхронічний аспекти міфу передаються світоглядні орієнтири, нормативні установки, релігійні уявлення й поведінкові моделі.

У результаті аналізу творів, які більшою чи меншою мірою містять елементи давніх міфів, дослідники здійснили спробу класифікувати способи, якими їхні автори взаємодіють із міфом. Серед них виділяють три основні напрями:

- використання традиційних міфологічних мотивів і образів, що супроводжується їх адаптацією та переосмисленням – ці елементи формують ідейну суть твору;
- створення індивідуального, авторського міфу, при якому текст вибудовується за внутрішньою логікою міфу як структурної моделі;
- стилістична імітація міфу, коли міфологічна оболонка виконує лише декоративну функцію.

Такий аналіз дає змогу побачити, що закладені у твір міфологеми формують міфопоетичну парадигму – цілісну систему уявлень автора про світобудову, взаємини людини з природою й соціумом. Вона може досліджуватися на різних рівнях: тематиці, просторово-часовій організації, образній системі, композиції, жанрово-стильовій структурі тощо. На рівні теми домінують мотиви, що походять з міфів різних культур: античних, біблійних, слов'янських, скандинавських, кельтських і под. За тематичним спрямуванням вони поділяються на космогонічні, антропологічні,

етимологічні, героїчні. Апелюючи до міфу, письменник намагається осмислити сучасність крізь призму вічних смислів.

Значущим для розуміння є поняття міфологічного образу. На думку О. Киченка, він акумулює у собі первинні уявлення про походження світу й через літературну обробку набуває нових інтерпретацій, не втрачаючи при цьому своєї універсальності. Для повноцінного сприйняття художнього задуму замало просто виявити у тексті міфологічні маркери — лише глибокий, структурований аналіз дає змогу виявити цілісну ідею, яку автор прагнув передати через символічну тканину твору.

4.2. Міфопоетичний аналіз художнього твору в контексті шкільного уроку зарубіжної літератури (на матеріалі драм В.Б. Їтса)

У сучасному літературознавстві науковці, які досліджують англomовну художню спадщину, час від часу звертають увагу на феномен міфологізму, пропонуючи власні варіанти його трактування. Ці підходи одночасно стають своєрідною опорою для вчителів-словесників у процесі викладання літератури. Однак більшість таких досліджень зосереджується переважно на вивченні літературних текстів крізь призму переосмислених міфів – античних, біблійних, народних і національних. Тим не менш, варто визнати, що вплив міфу на розвиток літератури значно ширший. Це доводить і включення до шкільної програми творів, в яких присутні міфологічні мотиви різного ступеня глибини.

Ефективне викладання таких текстів вимагає від педагогів як належної методичної підготовки, так і опанування спеціальних стратегій, що допомагають учням виявити особливості авторського світогляду, розкрити символіку узагальнених художніх образів і виявити взаємозв'язок між міфологічною тканиною твору та елементами культурного або наукового середовища.

Щоби здійснити повноцінне осмислення художнього тексту з міфологічною складовою, вчитель і учні мають володіти широкими знаннями про національну міфологію, яка лягла в основу твору, а також володіти методикою аналізу міфологічних структур. Учням необхідно:

- розуміти міфологічні засади творчості письменника та вміти аргументовано пояснити вибір міфологічних моделей;
- знати визначення терміна *міфологема* та його функцію в тексті;
- усвідомлювати роль міфологічних структур у композиції твору й у створенні напруги чи драматизму;
- розпізнавати у тексті міфологічні маркери – імена, образи, сюжети, мотиви, метафори, порівняння;
- простежувати, як саме міф репрезентований у творі, і які елементи є ключовими у передачі його ідеї;
- виявляти за допомогою міфологічних компонентів загальну концепцію образного світу твору, з урахуванням типології сюжетів і поведінки персонажів;
- аналізувати семантику, філософське навантаження і художню функцію фрагментів міфу в тексті: як самостійних вставних частин, так і як підґрунтя для сюжету або конфлікту;
- класифікувати вжиті міфологічні елементи відповідно до їх походження (античні, біблійні, етнічні);
- співвідносити ці елементи з їх символічним змістом і роллю у розкритті ідейної структури твору;
- вміти поєднувати виявлені елементи з літературними тенденціями доби, у якій створено твір;
- орієнтуватися в особливостях жанрів, де міф виконує формотворчу функцію, і розуміти вплив міфопоетики на структуру твору.

Системне вивчення специфіки функціонування міфу в літературі має важливе методичне значення. Це знання повинно бути покладене в основу створення навчальної моделі, яка розвиватиме у школярів здатність до

глибокого аналізу текстів, зокрема тих, що містять міфологічні компоненти. У більшості таких творів саме міфологема стає стрижнем, який визначає основну структуру твору. Тому роботу над текстом слід починати з читання, переказу, виокремлення ключових сюжетних вузлів, що формують міфологічну фабулу.

У процесі аналізу необхідно враховувати наступне:

- міфологічна образність, як правило, реалізується через мовне оформлення тексту, де фігурують імена міфологічних персонажів, символи, епітети, фразеологізми, порівняння;
- уже сама назва твору нерідко несе міфологічне навантаження, що дозволяє автору як передати ключовий зміст, так і відобразити свою інтерпретацію подій. Аналіз семантики назви потрібно здійснювати у зв'язку з іншими компонентами тексту – темою, мотивами, ідеєю, персонажами;
- вкраплення фрагментів із міфів сприяє формуванню загальної концепції художнього світу, заданої міфологічною логікою;
- залучені міфологічні алюзії формують широку мережу смислових паралелей між змістом тексту й архаїчним джерелом;
- кожен міфоелемент, включений у сюжет, виконує функцію структурного компонента: бере участь у формуванні подієвої лінії, підсилює драматизм, загострює конфлікти, допомагає створити розгалужену композиційну архітектоніку;
- міфологічні назви (особливо імена) набувають особливого значення, виступаючи в ролі художньої характеристики або метафоричного позначення персонажа;
- міфологічні схеми активно використовуються для втілення універсальних проблем через архетипні опозиції (життя–смерть, правда–обман, духовність–матеріальність, високе–приземлене тощо);
- застосування міфу трансформує жанрову природу тексту, зумовлюючи появу змішаних жанрів (драма-феєрія, роман-балада тощо);
- міфологічна стилістика є маркером художнього напрямку (у романтиків – християнські й національні міфи, у модерністів – античні й біблійні).

Після поглибленого вивчення тексту необхідно узагальнити отримані знання. На цьому етапі доцільно звернутися до дискусійної форми роботи, запропонувавши учням відповісти на такі орієнтовні запитання:

- Який саме міф покладено в основу літературного твору?
- Як відбувається розвиток подій у міфі, і як він реалізований у творі?
- Чи співпадає структура літературного твору з архетипним зразком повністю або частково?
- Які сюжетні елементи збережено без змін, а які трансформовано?
- Які нові фрагменти або теми введено у твір? Який смисл вони несуть?
- Яким чином використання міфу впливає на інші складові художньої структури?
- Які ідеї автор хотів передати, вдаючись до міфологічного сюжету?
- Наскільки ефективно залучення міфу сприяє реалізації задуму автора?

Методика роботи з міфологічним текстом повинна передбачати поєднання виразного та аналітичного читання. Техніка повільного читання дозволяє учням краще зосереджуватися на деталях – мовних, сюжетних, символічних. Увага також має бути зосереджена на внутрішніх змінах персонажів, символічних діях, архетипних образах і міфологічних трансформаціях.

Особливу увагу слід приділити характеристиці персонажів. У творах із міфологічним підґрунтям персонажі часто змодельовані за прикладом героїв міфів. Учні повинні вміти визначити такі домінанти:

- як вони реалізовані у внутрішньому світі героя;
- які мовні засоби використовує автор для їх створення;
- як це впливає на розвиток конфлікту;
- які ідеї закладені через подібне моделювання;
- як саме персонаж відрізняється від свого архетипу і яке це має значення для художнього задуму.

Аналіз персонажів із точки зору їх символізму дозволяє поєднувати знання з різних класів: учні ідентифікують алегоричні функції образів, їх

морально-етичне навантаження. Варто також запропонувати учням сформулювати мораль до кожного ключового епізоду – це дозволить глибше зрозуміти філософію тексту.

Не менш важливим компонентом є аналіз заголовка. Він часто несе приховане значення, що відображає ідею твору. Серед питань, які допоможуть його інтерпретувати, можуть бути такі:

- Чому саме таку назву обрав автор?
- Наскільки повно вона відображає зміст?
- Чи співвідноситься вона з основними ідеями твору?
- Чи сигналізує вона про міфологічне підґрунтя?

Підсумкова робота може включати написання творчих робіт на основі міфологічних висловлювань. Такі завдання спонукають учнів мислити аналітично, осмислювати ідеї, конфлікти, символіку й залучати знання з інших галузей.

Комплексний аналіз творів В.Б. Їтса «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань» та «Дейдре» дозволяє осмислити глибинну ідею письменника, втілену в міфологічній формі. Їх вивчення в школі має базуватися на поєднанні літературознавчого та методичного підходів. Методика включає пояснення понять міфу, міфопоетики, вивчення історичного, культурного контексту, порівняння з оригінальними міфами, аналіз на структурному та тематичному рівнях.

У висновку зазначимо, що міфопоетичний аналіз сприяє формуванню у школярів глибокого розуміння текстів і дає можливість побачити, як міф стає основою для створення нової художньої реальності. Він допомагає виявити структурні особливості літературного твору, а також закласти основи для формування ключових аналітичних умінь учнів старшого шкільного віку.

ВИСНОВКИ

У літературному процесі межі XIX–XX століть міф набуває особливої значущості, виступаючи джерелом численних асоціацій, інтертекстуальних перегуків і смислових нашарувань. У художньому вимірі міфологія не лише пояснює сутність буття та природу людини, а й акумулює культурний досвід, який зберігає свою актуальність упродовж віків. Письменники звертаються до традиційних міфологічних мотивів і образів, переосмислюють їх відповідно до нової естетики, а також конструюють власні, оригінальні міфологеми.

Мистецтво слова набуває рис символічної мови, здатної трансформувати дійсність у знаково-міфологічний простір. Занурення у міфологію стає для митців способом пошуку утраченого ідеального порядку, який у кризові часи особливо гостро відчувається як дефіцит гармонії. Міф стає провідником у сферу колективного підсвідомого, каналом комунікації з духовними першоджерелами культури, механізмом формування метафоричного погляду на реальність. Опора на міф дозволяє письменникам передати загальнолюдські істини, подолати часові бар'єри, розширити горизонти художнього пізнання та інтегрувати індивідуальний досвід у загальнокультурний контекст. Саме через міфологічні структури творці формують власну концептуальну модель світу.

У цьому руслі постає виняткове значення міфологічної творчості ірландського поета і драматурга Вільяма Батлера Їтса. Його звернення до міфу має глибоко осмислений характер: він прагне створити нову міфологію, що поєднала б ірландську національну традицію з універсальними архетипами світової культури. Це прагнення реалізується в побудові альтернативного світу, де духовні начала переважають над матеріальними. Саме тому Їтс активно звертається до філософських доктрин Сходу, до містичних учень, до теософії, які допомагають йому сформувати цілісну метафізичну систему. У його поетичному всесвіті органічно переплітаються кельтські перекази,

ірландські фольклорні мотиви, біблійні алегорії, античні образи, а також естетика романтизму й символізму.

Проведений аналіз засвідчив, що в основі міфопоетики В.Б. Їтса лежить концепт переосмисленого міфу. На різних етапах своєї творчості митець по-різному реконструює міфологічні моделі. Якщо у перших творах він використовує міфологічний пласт як засіб репрезентації національної ірландської реальності, то у зрілій фазі творчості міф набуває функції універсального філософського символу. Реактуалізація міфу стає головним механізмом формування авторської міфологічної системи.

Цей процес втілюється через кілька ключових стратегій:

- адаптацію та трансформацію відомих сюжетів із кельтської, античної чи біблійної традиції у відповідності до світоглядних позицій митця;
- використання архетипних персонажів, які уособлюють ті чи інші начала людської сутності;
- активне введення алюзій, які значно розширюють смисловий горизонт твору.

Усе це свідчить про високий рівень філософського осмислення міфу в поезиї письменника.

Їтсові драматичні твори «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань» і «Дейрдре» є показовими прикладами застосування реактуалізованого міфу. Символіка, що вкорінена в давніх міфах, переплітається тут із релігійно-філософськими уявленнями та сучасними культурними кодами. Ці тексти не є механічним переповіданням архаїчних історій – вони репрезентують самостійні художні світи, що формуються шляхом синтезу запозичених сюжетів, авторських концепцій, психологічної глибини. Міфологічний каркас Їтс осучаснює, наповнюючи його власними ідеями, образами, темами. У такий спосіб митець створює нові смислові системи, що базуються на бінарних опозиціях. Це надає його текстам філософської напруги та складності.

Попри відкритість Їтсової творчості до міжкультурного діалогу, головною домінантою залишається звернення до ірландської міфології. Їтс

оперує образами та мотивами, глибоко вкоріненими у народній уяві, вбачаючи в них втілення національної ідентичності. Географія його творів здебільшого прив'язана до західної Ірландії – малої батьківщини письменника. Через це його тексти набувають характеру національного художнього епосу, що відновлює історичну пам'ять і укріплює почуття єдності. Введення в драматургію кельтських мотивів, образів героїв, фольклорних алюзій оживлює культурну пам'ять народу, робить мистецтво його соціальним ідентифікатором. Саме завдяки Їтсові ірландська культура змогла утвердити свою унікальність у межах світової літератури.

Міфологічна структура п'єс «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань» і «Дейдре» є багатовимірною. У них простежується тенденція поєднання розрізнених фрагментів кельтських, християнських і античних міфів із вигаданими авторськими елементами, що утворюють нову художню цілісність. Ці твори є метафоричним відображенням духовних пошуків людини. Їхній внутрішній конфлікт розгортається не лише на рівні персонажів, а між ідеями, концептами, світоглядами.

Міфологічна комунікація, яку пропонує драматург, апелює до інтелектуальної активності глядача, закликає до інтерпретаційної гри, уможливорює асоціативні перегуки з сучасністю. Так, наприклад, у драмі «Воскресіння» відчутний вплив ритуального театру, де міф функціонує також як форма емоційного впливу.

Дослідження драматургії Їтса дозволяє простежити низку наскрізних мотивів, найчастотнішими з яких є: *циклічність буття* («Воскресіння»), *трансформація особистості* («Земля потаємних бажань»), *смерть як екзистенційна межа* («Графиня Кетлін», «Дейдре»). Найбільш вживаними у п'єсах драматурга є такі архетипні символи, як *поріг, ліс, двері*. Автор нерідко поєднує ці образи з реаліями сучасності, актуалізуючи міфологічну традицію та водночас надаючи історичним подіям ознак символічного узагальнення. У контексті сучасності вони набувають якісно нових значень.

Підсумовуючи зазначимо, що міфотворчість постає як ключовий компонент авторської естетики Вільяма Батлера Йтса. Зацікавленість драматурга міфологічною моделлю світу співвідноситься з домінуючими тенденціями мистецтва кінця XIX – початку XX століття, яке шукало нові засоби вираження духовної сутності людини. Через оновлений міф Йтс створює універсальну картину світу, де архаїка і сучасність, індивідуальне і колективне, матеріальне і трансцендентне знаходять точку перетину у художньому творі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Анненкова О.С. Зарубіжна література XIX ст.: / О.С. Анненкова. – Київ: Знання України, 2006. – 438 с.
2. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство і культурологія / П. Баррі. – Київ: Смолоскип, 2008. – 360 с.
3. Безруков А.В. Історія зарубіжної літератури: від романтизму до постмодернізму: навчальний посібник для студентів філологічних спеціальностей ЗВО. – Дніпро: ФОП Касян-Шаїнський, 2021. – 187 с.
4. Белехова Л.І. Образний простір американської поезії: лінгвокогнітивний аспект: дис. ... д-ра філол. наук / Л.І. Белехова. – Київ, 2002. – 476 с.
5. Блашків О.В. Тенденція до ліризації драми у творчості О. Олеся та В.Б. Єйтса: дис. ... канд. філол. наук / О.В. Блашків. – Тернопіль, 2009. – 202 с.
6. Блашків О.В. Ліризм драматичних поем О. Олеся та В.Б. Єйтса (жанрово-стильові особливості) / О.В. Блашків // Вісник Сумського державного університету. Серія: Філологія / гол. ред. проф. О.Г. Ткаченко. – Суми: СДУ, 2008. – №2. – С. 5-11.
7. Васьківська Г. Міф як першоджерело пізнання світу і людини / Г. Васьківська // Українська література в загальноосвітній школі. – 2012. – № 4. – С. 39-41.
8. Головащенко Ю.С. Сприйняття та інтерпретація художнього тексту: когнітивний механізм / Ю.С. Головащенко // Наукові записки національного університету «Острозька академія», 2014. – № 48. – С. 54-56.
9. Гром'як Р. Давнє і сучасне: Вибрані статті з літературознавства / Р. Гром'як; [ред. О. П. Куца]. – Тернопіль: Лілея, 1997. – 272 с.
10. Гурдуз А. Міфопоетика літературного твору та міфопоетична парадигма: теоретичний аспект // Зарубіжна література в школах України. – 2006. – №6. – С. 57-59.
11. Гадамер Г.-Г. Вірш і розмова: Есе: [пер. з нім.] / Г.-Г. Гадамер. – Львів, 2002. – 188 с.

- 12.Дітькова С.Ю. Історія зарубіжної літератури ХІХ століття. Курс лекцій [Електронний ресурс] / С.Ю. Дітькова. – Режим доступу: <http://library.znu.edu.ua/files/sto.htm>.
- 13.Єйтс В.Б. Вибрані твори: Поезії, поеми та драми / В.Б. Єйтс; [пер. з англ. О. Мокровольського; передм. С. Павличко]. – К.: Юніверс, 2004. – 640 с.
- 14.Зарубіжна література ХІХ сторіччя: Доба романтизму: підручник / Д.С. Наливайко, К.О. Шахова. – К.: Заповіт, 1997. – 464 с.
- 15.Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник у 2т. За ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – Т.1: А-К. – С. 220.
- 16.Ізер В. Процес читання: феноменологічне наближення / В. Ізер // Слово. Знак. Дискурс: Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. – Львів: Літопис, 1996. – С. 261-277.
- 17.Їтс Вільям Батлер. Вибрані твори: Поезії, поеми та драми / В.Б. Їтс [пер. з англ. О. Мокровольського]. – К.: Юніверс, 2004. – 640 с.
- 18.Киченко О. Фольклор як художня система (проблеми теорії) / О. Киченко. – Дрогобич, 2002. – 216 с.
- 19.Кобзар О.І. Міфопоетика як предмет і метод літературознавчого дослідження / О.І. Кобзар // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Полтава, 2010. – Вип.15. – С. 131-139.
- 20.Козлик І.В. Теоретичне вивчення філософської лірики і актуальні проблеми сучасного літературознавства: монографія / І.В. Козлик. – Івано-Франківськ: Поліскан; Гостинець, 2007. – 591 с.
- 21.Коровченко С. Вільям Батлер Єйтс: кельтика, езотерика та кохання [Електронний ресурс] / Світлана Коровченко. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/Museum.Maksum.Rulskiy/posts/185668354769731>
- 22.Літературознавча енциклопедія: у 2-х т. / автор-укл. Ю. І. Ковалів. – К.: Академія, 2007. – Т. 1.: А-Л. – 607 с.; Т. 2.: М-Я. – 622 с.
- 23.Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. – К.: Академія, 2007. – 752 с.

24. Ліхоманова Н.О. Постмодерністська рецепція міфу (на матеріалі європейського романного досвіду ХХ ст.): автореф. дис... канд. філол. наук. – Київ, 2001. – 20 с.
25. Мелетинський Є.М. Міф у романі ХХ століття / Є. Мелетинський // Всесвіт. – 1977. – №3. – С. 155-163.
26. Мелетинський Є. Що ж таке міф? / Є. Мелетинський // Всесвіт. – 1977. – № 10. – С. 212-222.
27. Мірошніченко Л.Ф. Методика викладання світової літератури в середніх навчальних закладах: підручник / Л.Ф. Мірошніченко. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2010. – 432 с.
28. Мокровольська І. Міфологічна драматургія Їтса / І. Мокровольська // Вільям Батлер Їтс. Вибрані твори. – К.: Юніверс, 2004. – С. 569-585.
29. Мокровольська І. Система символів у творчості Їтса / І. Мокровольська // Вільям Батлер Їтс. Вибрані твори. – К.: Юніверс, 2004. – С. 524-569.
30. Мориквас Н. Вільям Батлер Єйтс в обороні (не)щезаючої краси: [Електронний ресурс] / Н. Мориквас. – Режим доступу: <https://chasopys-rich.com.ua/2020/09/02/вільям-батлер-єйтс-в-обороні-не-щезаючої-краси/>
31. Наливайко Д.С., Шахова К.О. Зарубіжна література ХІХ сторіччя. Доба романтизму / Д.С. Наливайко, К.О. Шахова. – Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2001. – 416 с.
32. Орлова О.О. Сприйняття як літературознавча проблема / О.О. Орлова // Рідний край. – 2011. – № 1(24). – С. 115-125.
33. Павличко С. Вільям Батлер Їтс / С. Павличко // Їтс Вільям Батлер. Лірика [упор. О. М. Мокровольський]. – К.: Дніпро, 1990. – С. 5-32.
34. Павличко С. Вільям Батлер Їтс / С. Павличко // Зарубіжна література: Дослідження та критичні статті [передм. Д. Наливайка]. – К.: Основи, 2001. – С. 411-428.
35. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму / Я. Поліщук. – Івано-Франківськ, 2002. – Т.2. – 392 с.

36. Сенчук І.А. Особливості функціонування міфу в творчості В.Б. Єйтса: драма «Воскресіння» / І.А. Сенчук // Іноземна філологія. – Львів: ЛНУ ім. Івана Франка, 2014. – Вип. 127, Ч.2. – С. 249-257.
37. Сенчук І.А. Роль фольклорних елементів у структурі ранніх драм Вільяма Б. Єйтса «Графиня Кетлін» та «Земля потаємних бажань» / І. Сенчук // Вісник Львівського університету. Серія іноземні мови. – 2012. – Вип. 20. Ч. 2. – С. 116-125.
38. Сидоренко Ю.О. Методика вивчення літературних творів із міфологічними структурами експліцитного типу на уроках української літератури в 9-11 класах: дис ... д-ра філософії за спец. 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) / Ю.О. Сидоренко. – Ніжинський державний університет ім. Миколи Гоголя. – Ніжин, 2023. – 334 с.
39. Сирко І., Жеребух Ю.-Д. Формування світобачення і поетики Вільяма Батлера Єйтса / І. Сирко, Ю.-Д. Жеребух // Nowoczesne trendy w kształceniu językowym przyszłych specjalistów w specjalnościach niejęzykowych w przestrzeni wielokulturowej / Zbiór materiałów z XI Dorocznej Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej, 25 lutego 2025 r. – Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2025. – S. 94-99.
40. Словник античної мітології / упоряд. Козовик І.Я., Пономарів О.Д. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 310 с.
41. Фрай Н. Архетипний аналіз: теорія мітів / Н. Фрай // Антологія світової літературно-критичної думки XX століття [пер. з англ.]. – Львів: Літопис, 2009. – С. 111-135.
42. Халін В. Психолого-педагогічні аспекти сприймання творів художньої літератури / В. Халін // Українська література в загальноосвітній школі. – 2006. – № 11. – С. 17-19.
43. Хорольський В.В. Символізм У.Б. Єйтса (спроба системного аналізу вірша «Троянда Світу») / В.В. Хорольський. – Іноземна філологія: наук. збірник. – Львів, 1990. – Вип. 97. – С. 130-136.

- 44.Шестопалова Т. Міфопоетика В.Б. Їтса і раннього П. Тичини: типологічні аспекти / Т. Шестопалова // Наукові записки НУ «Києво-Могилянська Академія» [гол. ред. В. П. Моринець]. – Т.4: Філологія. – К.: КМ Academia, 1998. – С. 141-145.
- 45.Barrett H.C. William Batler Yeats (1865-1939) / H. Clark Barrett // The British and American Drama of Today. – New York: Henry Holt and Company, 1995. – P. 181-182.
- 46.Bloom H. Yeats / Harold Bloom. – NY: Oxford University Press. – 500 p.
- 47.Bogan L. William Batler Yeats / Louise Bogan // The Atlantic Monthly. –Volume 161, № 5. – P. 637-644.
- 48.Ellmann R. The Identity of Yeats / Richard Ellmann. – N. Y.: Oxford Univ. Press, 2004. – 343 p.
- 49.Ellmann R. Yeats: The Man and the Masks / Richard Ellmann. – New York-London: W.W. Norton & Co., (reissued 2009). – 336 p.
- 50.Frye N. Yeats and the Language of Symbolism / Northrop Frye // Frye N. Fables of Identity: Studies in Poetic Mythology. – New York: A Harbinger Book, 2003. – P. 218-237.
- 51.Murphy F.H. Yeats`s Early Poetry: The quest for reconciliation / Frank Hughes Murphy. – Baton Rouge: Louisiana University Press, 2005. – 172 p.
- 52.Rosenthal M.L. Running to Paradise: Yeats`s Poetic Art / M.L. Rosenthal. – New York; Oxford: Oxford University Press, 2004. – 362 p.
- 53.Ross D.A. Critical Companion to William Butler Yeats: A Literary Reference to His Life and Work / D.A. Ross. – NY: Infobase Publishing, 2009. – 652 p.
- 54.Schulze I. National Identity in the Dramatic Works of Yeats, Synge and O`Casey / Inken Schulze. – Aufage: GRIN Verlag, 2007. – 108 p.
- 55.Taylor R. The drama of W.B. Yeats / Richard Taylor. – New Haven: Yale University Press, 2006. – 247 p.
- 56.The Variorum Edition of the Plays of W.B. Yeats / ed. by Russel K. Alspach. – New York: Macmillan, (reissued 2015). – 1336 p.

57. The World of W.B. Yeats / ed by R. Skelton and A. Saddlemeier. – Seattle: University of Washington Press, 1997. – P. 72-95.
58. Unterecker J.E. A Reader's Guide to William Butler Yeats / John Eugene Unterecker. – Syracuse: Syracuse University Press, 2006. – 310 p.
59. Warren I. Innovative Methods of Teaching English / I. Warren // Emerging Issues in the Practice of Learning and Teaching. – Dublin, 2006. – P. 99-110.
60. Yang E. Features of Using Interactive Methods of Teaching English / E. Yang // Texas Journal of Multidisciplinary Studies, 2010. – P. 21-26.
61. Yeats W.B. Plays and Controversies / William Butler Yeats. – London: Macmillan & Co., (reissued 2019). – 416 p.
62. Yeats W.B. Selected Plays / William Butler Yeats [Ed. by A. Cave]. – London: Penguin Books, 1997. – 389 p.
63. Zubarev Y. Systems Approach to literature: Mythopoetics / Y. Zubarev. – Westport: Greenwood Press, 2017. – 184 p.

АНОТАЦІЯ

У сучасному вітчизняному та зарубіжному літературознавстві є низка вартісних наукових праць, присвячених творчій діяльності відомого ірландського письменника, поета і драматурга – Вільяма Батлера Їтса. У них аналізується ідейно-емоційна спрямованість творів письменника, розглядається образно-символічна система його прози, вивчаються особливості художнього світу поезії тощо. Проте Їтсові драми, особливо ж питання використання у них елементів міфу, не стали поки що предметом спеціального наукового дослідження. Неналежна увага літературознавців до зазначеної проблеми і зумовлює **актуальність** нашої магістерської роботи.

Мета дослідження – особливості функціонування міфу у творчості В.Б. Їтса.

Завдання дослідження:

- проаналізувати творчість В.Б. Їтса в контексті ірландської літератури XIX-XX століття;
- окреслити концептуальне значення міфу в ірландській літературі зазначеного періоду;
- розглянути проблему міфологізму як світогляду і художнього засобу у творчості В.Б. Їтса;
- з'ясувати особливості функціонування міфу у драмах «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань», «Дейдре»;
- висвітлити питання міфопоетичного аналізу художнього твору в контексті шкільного уроку з зарубіжної літератури (на матеріалі драм В.Б. Їтса).

Об'єктом дослідження стали драми В.Б. Їтса різних періодів його творчості: «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань», «Дейдре», а **предметом** дослідження визначено міфологічну основу зазначених творів.

При розгляді художніх текстів на різних етапах їх дослідження були використані такі **методи**, як типологічний культурно-історичний, компаративний.

Наукова новизна роботи обумовлена тим, що в українському літературознавстві вона є одним із перших комплексних аналізів творчості В.Б. Їтса. Вперше запропоновано дослідження міфологічної основи найбільш репрезентативних творів письменника, проаналізовано їх ідейно-емоційну спрямованість.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її матеріали та висновки можуть використовуватися для подальшого вивчення творчості В.Б. Їтса. Вони можуть застосовуватися в лекційних курсах з теорії та історії зарубіжної літератури, у розробці та проведенні літературознавчих спецсемініарів, у дослідженнях проблем інтерпретації англомовного художнього тексту тощо.

Апробація результатів дослідження. Окремі результати досліджень творчого доробку В.Б. Їтса були апробовані у науковій розвідці *«Формування світобачення і поетики Вільяма Батлера Їтса»* на XI щорічній Міжнародній науково-практичній конференції *«Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі»* (Київ, 25 лютого 2025 р.).

Структура роботи. Магістерська робота складається зі вступу, чотирьох розділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи – 60 сторінок.

Висновки. У літературному процесі зламу XIX-XX століть міф виступає джерелом численних аналогій і паралелей. Письменники не тільки звертаються до міфологічних образів і сюжетів, по-новому осмислюючи їх у своїх творах, а й створюють нові міфи, перетворюють дійсність на символи, міфологізують життя. Опора на міф допомагає митцям показати універсальність законів людського існування, подолати історію і час, зруйнувати межі між минулим і теперішнім.

Міфотворчість ірландського письменника В.Б. Їтса є унікальною та неповторною. Поет створює нову міфологію, що поєднує національну традицію із загальнокультурними парадигмами. Її основою стає переосмислений міф.

До міфу – універсальної системи символів, засобу розбудови художнього світу та вияву глибинної природи людської психології – автор звертається на всіх етапах своєї творчості. Проте на кожному з них міфологічні образи і мотиви поступово реконструюються. Відтак, реактуалізація міфу стає джерелом Їтсової міфотворчості.

Зазначена реактуалізація міфу у творах В.Б. Їтса відбувається кількома шляхами:

- через реконструкцію відомого міфологічного сюжету з кельтської, античної або біблійної міфологій, що переосмислюється автором відповідно до його світосприйняття;
- через використання відомих міфологічних героїв, що персоніфікують різні начала людської особистості;
- через міфологічні алюзії, що значно розширюють образно-символічний простір твору.

Аналіз п'єс В.Б. Їтса «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань» та «Дейрдре» доводить, що вони є унікальними зразками творів з елементами реактуалізованого міфу. Складові їхньої образної системи належать давнім міфам (ірландським, античним, біблійним), а також різним філософським і літературним системам.

Ці твори є прикладом міфотворчості, що відбувається у кілька етапів: письменник запозичує сюжети міфів, наповнює їх власними ідеями (інколи переплітаючи кілька схожих сюжетів із різних міфологічних систем) та творить новий міф, який відображає модель його бачення світу і людини. Тому Їтсові тексти є складнішими за ті міфи, які він бере за основу. Вони ускладнюються психологізацією основного конфлікту та перехресненням різних міфологічних алюзій.

У творчому доробку Їтса домінує ірландська міфологічна традиція та опора на народну свідомість як *хранительку* національних цінностей. Художній простір його драм завжди має національний характер. Саме цей аспект творчості Їтса, як і реактуалізація образів міфологічних героїв та свідоме введення у твори міфологічних алюзій і символів, сприяють активізації історичної пам'яті ірландців, їх національної ідентичності.

Своєрідність міфологічних драм «Воскресіння», «Графиня Кетлін», «Земля потаємних бажань» та «Дейрдре» полягає у тому, що розрізнені, на перший погляд, уривки міфу (кельтського, християнського, античного) доповнюються авторською вигадкою. Вони творять цілісну картину, яка метафорично відображає людське буття. Зазначена метафоричність полягає в тому, що у конфлікт вступають не люди і не характери, а протилежні ідеї, принципи, світобачення.

В аналізованих драмах через міф, як глибинно-традиційну форму комунікації, драматург апелює до інтелекту, змушуючи глядача шукати символічний зміст подій, що відбуваються, паралелі з сучасністю, а також трактує міф як засіб емоційного впливу на читача/глядача, залучаючи засоби ритуального театру (драма «Воскресіння»).

Аналіз художньої творчості Їтса дав змогу реконструювати низку міфологічних мотивів та образів, які слугують структурно-смісловою складовою його творів. Це мотив *циклічності* («Воскресіння»); мотив *трансформації* («Земля потаємних бажань»); мотив *смерті* («Графиня Кетлін», «Дейрдре»), а також символічні образи (*пори́г, двері, ліс*) тощо. Їтс часто поєднує їх з образами сучасності, що не тільки відроджує інтерес до міфологічної традиції, а й героїзує сучасні події, підмінює історичний час міфологічним.

Отже, можемо стверджувати, що дослідження міфопоетики Їтсових драм полягає у виявленні міфопоетичної структури на різних рівнях тексту (тематичному, мотивному, образному, сюжетному, мовному та ін.), а також в

аналізі авторського міфу, архетипної символіки і взаємодії різних міфологій у межах одного твору.

У підсумку зазначимо, що міфотворчість є невід'ємною категорією авторського моделювання художнього світу Вільяма Батлера Їтса, а його тяжіння до міфологічних моделей відповідає загальним художнім тенденціям в ірландській літературі рубежу XIX-XX століття.

SUMMARY

In domestic and foreign literary studies, there are a number of significant works devoted to the creative activity of the outstanding Irish literary man W.B. Yeats. They analyze the ideological-and-emotional orientation of the writer's works, examine the figurative-and-symbolic system of his prose, study the features of the artistic world of his poetry, etc. However, Yeats's dramas, especially the problem of using elements of myth in them, have not yet become the subject of special scientific research. The insufficient attention of literary scholars to the mentioned problem determines the **relevance** of our work.

The purpose of the study is the peculiarities of the functioning of myth in the works of W.B. Yeats.

The objectives of the study:

- to analyze W.B. Yeats` creativity in the context of Irish literature of the 19th-20th centuries;
- to outline the conceptual meaning of myth in Irish literature of the specified period;
- to consider the problem of mythologism as a worldview and artistic means in the works of W.B. Yeats;
- to find out the peculiarities of the functioning of myth in Yeats` dramas “Resurrection”, “Countess Cathleen”, “The Land of Heart's Desire”, “Deirdre”;
- to highlight the problem of mythopoetic analysis of W.B. Yeats` dramas in the context of a foreign literature lesson.

The object of the study is the dramas of W.B. Yeats from different periods of his creative work: “Resurrection”, “Countess Cathleen”, “The Land of Heart's Desire”, “Deirdre” and **the subject** of the study is the mythological basis of the mentioned works.

When considering literary texts at different stages of their study, such **methods** as typological, cultural-historical and comparative were used.

The scientific novelty of the work is due to the fact that in Ukrainian literary studies it is one of the first comprehensive analyses of W.B. Yeats` dramas. For the

first time, a study of the mythological basis of the writer's most representative works was provided, their ideological-and-emotional orientation was analyzed.

The practical significance of the work lies in the fact that its materials and conclusions can be used for further study of the works of W.B. Yeats. They can be used in lecture courses on the theory and history of foreign literature, in the development and conduct of special literary seminars, in interpreting English literary texts, etc.

Approbation of the research results. Some research results were approbated in the scientific article “Formation of the worldview and poetics of William Butler Yeats” at the XI Annual International Scientific-and-Practical Conference “Modern Trends in Foreign Language Professional Training of Future Specialists of Non-Language Specialities in a Multicultural Space” (Kyiv, February 25, 2025).

Structure of the work. The master's thesis consists of an introduction, four main chapters, conclusions and a list of sources used.

Conclusions. In the literary process of the turn of the 19th and 20th centuries, myth serves as a source of numerous analogies and parallels. Writers not only turn to mythological images and plots, reinterpreting them in their works, but also create new myths, transform reality into symbols, mythologize life. Reliance on myth helps them show the universality of the laws of human existence, overcome history and time, and destroy the boundaries between the past and the present.

The creative activity of the Irish writer W.B. Yeats is unique. The poet creates a new mythology that combines national tradition with general cultural paradigms. Its basis is a reinterpreted myth.

The author turns to myth – a universal system of symbols, a means of building an artistic world and revealing the deep nature of human psychology – at all stages of his creative work. However, at each of them mythological images and motifs are gradually reconstructed. Therefore, the reactualization of myth becomes the source of Yeats's creativity.

The mentioned reactualization of myth in W.B. Yeats works occurs in several ways:

- through the reconstruction of a well-known mythological plot from Celtic, ancient or biblical mythology, which is reinterpreted by the author in accordance with his worldview;
- through the use of well-known mythological heroes who personify various principles of the human personality;
- through mythological allusions that significantly expand the symbolic space of the work.

Analysis of Yeats' plays "Resurrection", "Countess Cathleen", "The Land of Heart's Desire" and "Deirdre" proves that they are unique examples of works with elements of reactualized myth. The components of their system of images belong to ancient myths (Irish, ancient, biblical), as well as to various philosophical and literary systems.

In these plays the writer borrows plots from myths, fills them with his own ideas (sometimes interweaving several similar plots from different mythological systems) and creates a new myth that reflects the model of his vision of the world. Therefore, Yeats's texts are more complex than the myths he takes as a basis. They are complicated by the psychologization of the main conflict and the use of various mythological allusions.

In Yeats's dramas, the Irish mythological tradition and reliance on folk consciousness as the guardian of national values dominate. The artistic space of his works always has a national character. It is this aspect of Yeats's creative work, as well as the re-actualization of images of mythological heroes and the conscious introduction of mythological allusions and symbols into the works, contribute to the activation of the historical memory of the Irish, their national identity.

The peculiarity of the mythological dramas "Resurrection", "Countess Cathleen", "The Land of Heart's Desire" and "Deirdre" lies in the fact that the fragments of myth (Celtic, Christian, ancient) that seem disparate at first glance are supplemented by the author's fiction. They create a holistic picture that metaphorically reflects human existence. This metaphoricity lies in the fact that it is

not people and characters that enter into conflict, but opposing ideas, principles, and worldviews.

In the analyzed dramas, through myth as a traditional form of communication, the playwright appeals to the intellect, forcing the reader to search for the symbolic meaning of the events and parallels with modernity, and also interprets myth as a means of emotional influence on the reader, involving the means of ritual theater (drama "Resurrection").

Analysis of Yeats's artistic creativity made it possible to reconstruct a number of mythological images and motifs that serve as a structural-and-semantic component of his works. These are the motif of *cyclicity* ("Resurrection"); the motif of *transformation* ("The Land of Heart's Desire"); the motif of *death* ("Countess Cathleen", "Deirdre"), as well as symbolic images (*doorstep, door, forest*), etc. Yeats often combines them with images of modernity, which not only revives interest in the mythological tradition, but also heroizes modern events, replacing historical time with mythological one.

In conclusion, we should note that myth is an integral category of W.B. Yeats's authorial modeling of the artistic world, and his attraction to mythological models corresponds to the general artistic trends of the 20th century.